

ВИЩА КВАЛІФІКАЦІЙНА КОМІСІЯ СУДДІВ УКРАЇНИ

11 лютого 2019 року

м. Київ

Р І Ш Е Н Н Я № 196/вс-19

Вища кваліфікаційна комісія суддів України у складі колегії:

головуючого - Заріцької А.О.,

членів Комісії: Весельської Т.Ф., Прилипка С.М.,

розглянувши питання про проведення співбесіди за результатами дослідження досьє кандидата Яровенко Наталії Олегівни на зайняття вакантної посади судді Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду у межах процедури конкурсу, оголошеного Вищою кваліфікаційною комісією суддів України 2 серпня 2018 року,

встановила:

Рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (далі - Комісія) від 2 серпня 2018 року № 185/зп-18 оголошено конкурс на зайняття 78 вакантних посад суддів касаційних судів у складі Верховного Суду, з яких 23 посади до Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду.

Яровенко Н.О. 13 вересня 2018 року звернулася до Комісії із заявою про проведення стосовно неї кваліфікаційного оцінювання для участі в конкурсі на посаду судді Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду за спеціальною процедурою призначення.

Комісією 16 жовтня 2018 року ухвалено рішення № 118/вс-18 про допуск, зокрема, Яровенко Н.О. до проходження кваліфікаційного оцінювання для участі в конкурсі на посади суддів Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду.

Рішенням Комісії від 18 жовтня 2018 року № 231 /зп-18 призначено кваліфікаційне оцінювання 173 кандидатів на зайняття 23 вакантних посад суддів Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду, зокрема Яровенко Н.О.

Згідно з пунктом 4 частини п'ятої статті 81 Закону України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів» (далі - Закон) за результатами кваліфікаційного оцінювання кандидата на посаду судді апеляційного суду, вищого спеціалізованого суду або Верховного Суду,

Комісія ухвалює рішення про підтвердження або непідтвердження здатності такого кандидата здійснювати правосуддя у відповідному суді та визначає його рейтинг для участі у конкурсі.

Згідно з частинами першою та другою статті 83 Закону кваліфікаційне оцінювання проводиться Комісією з метою визначення здатності кандидата на посаду судді здійснювати правосуддя у відповідному суді за визначеними законом критеріями. Такими критеріями є: компетентність (професійна, особиста, соціальна тощо), професійна етика та доброчесність.

Відповідно до пункту 1 глави 6 розділу II Положення про порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення, затвердженого рішенням Комісії від 3 листопада 2016 року № 143/зп-16 (далі - Положення), встановлення відповідності кандидата на посаду судді критеріям кваліфікаційного оцінювання здійснюється членами Комісії за їх внутрішнім переконанням відповідно до результатів кваліфікаційного оцінювання.

Згідно зі статтею 85 Закону кваліфікаційне оцінювання проходить у два етапи: 1) складення іспиту; 2) дослідження досьє та проведення співбесіди.

На першому етапі кваліфікаційного оцінювання кандидат Яровенко Н.О. за результатами анонімного письмового тестування набрала 72 бала, за виконання практичного завдання - 75,5 бала, у зв'язку з чим рішенням Комісії від 20 грудня 2018 року № 323/зп-18 допущена до другого етапу кваліфікаційного оцінювання «Дослідження досьє та проведення співбесіди».

Відповідно пункту 20 розділу III Положення під час співбесіди обов'язковому обговоренню із суддею (кандидатом) підлягають дані щодо його відповідності критеріям професійної етики та доброчесності.

Заслухавши доповідь члена Комісії Весельської Т.Ф., пояснення кандидата Яровенко Н.О., уповноваженого представника Громадської ради доброчесності Куйбіду Р.О., та, вивчивши й оцінивши матеріали досьє кандидата, колегія Комісії приходить до таких висновків.

Громадською радою доброчесності 4 лютого 2019 року затверджено висновок про невідповідність кандидата на посаду судді Верховного Суду Яровенко Н.О. критеріям доброчесності та професійної етики.

Висновок мотивовано, зокрема, тим, що кандидат при поданні декларації доброчесності судді за 2016 рік указала, що не приймала одноособово або у складі колегії суддів рішення, передбачені статтею 3 Закону України «Про відновлення довіри до судової влади» (пункт 17), а також, що до неї не застосовуються заборони, передбачені Законом України «Про очищення влади» (пункт 19). Однак за результатами перевірки, Громадська рада доброчесності виявила, що Яровенко Н.О. у період Революції Гідності розглянула справу № 755/349/14-п та ухвалила 17 січня 2014 року постанову щодо учасника поїздки до Межигір'я, якою позбавила його права керування транспортним засобом на 4 місяці, а наступною постановою від 4 березня 2014 року звільнила від відповідальності як учасника Майдану. Відповідно ж до пункту 13 частини другої статті 3 Закону України «Про очищення влади», заборона, передбачена частиною третьою статті 1 цього

Закону застосовується до судді, який, зокрема, ухвалив рішення про притягнення до адміністративної або кримінальної відповідальності осіб, звільнених від кримінальної або адміністративної відповідальності відповідно до Законів України від 29 січня 2014 року № 737-VII "Про усунення негативних наслідків та недопущення переслідування та покарання осіб з приводу подій, які мали місце під час проведення мирних зібрань", від 21 лютого 2014 року № 743-VII "Про недопущення переслідування та покарання осіб з приводу подій, які мали місце під час проведення мирних зібрань, та визнання такими, що втратили чинність, деяких законів України".

Таким чином, на думку Громадської ради доброчесності, Яровенко Н.О. зазначила недостовірні відомості у пунктах 17 та 19 декларації доброчесності судді за 2016 рік.

Під час співбесіди кандидат Яровенко Н.О. надала пояснення, в яких підтвердила, що 17 січня 2014 року Дніпровським районним судом міста Києва під її головуванням була ухвалена постанова у справі № 755/349/14-ц, якою громадянина ОСОБА_1 визнано винним у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 122-2 КУпАП, і до нього застосовано адміністративне стягнення у виді позбавлення права керування транспортними засобами строком на 4 місяці.

ОСОБА_1 у судове засідання не з'явився, розгляд справи здійснено у його відсутності, за наявними у справі матеріалами. Зокрема, відповідно до відомостей у протоколі про адміністративні правопорушення, ОСОБА_1 29 грудня 2013 року о 13 год. 30 хв., керуючи автомобілем Мазда-3 по вулиці Богатирській, 32 у місті Києві, не виконав вимогу працівника міліції про зупинку у поясненнях до протоколу зазначив, що не бачив, як його зупиняли працівники ДАІ.

Копія цієї постанови суду, ухваленої за результатом розгляду справи, надіслана ОСОБА_1. В апеляційному порядку він її не оскаржив. Ні він, ні інші особи не зверталися із заявами про проведення стосовно неї перевірки, передбаченої Законом України "Про відновлення довіри до судової влади в Україні".

Надалі, у зв'язку з прийняттям Закону України від 21 лютого 2014 року № 743-VII "Про недопущення переслідування та покарання осіб з приводу подій, які мали місце під час проведення мирних зібрань, та визнання такими, що втратили чинність, деяких законів України", на підставі подання органу прокуратури нею 4 березня 2014 року ухвалено постанову про звільнення ОСОБА_1 від адміністративної відповідальності.

Яровенко Н.О. звернула увагу Комісії, що матеріали справи не містили будь-яких даних про те, що ОСОБА_1 є учасником масових акцій протесту, подій, що мали місце під час проведення мирних зібрань, та які розпочалися в Україні з 21 листопада 2013 року.

З огляду на це, а також відсутність у нормативно-правових актах визначень "учасник масових акцій протесту, подій, що мали місце під час проведення мирних зібрань, що розпочалися 21 листопада 2013 року", вона не мала підстав підтверджувати у пункті 17 декларацій доброчесності прийняття одноособово або у складі колегії суддів рішень, передбачених статтею 3

Закону України «Про відновлення довіри до судової влади».

Що ж стосується ухвалення нею 4 березня 2014 року постанови про звільнення ОСОБА_1 від адміністративної відповідальності відповідно до Закону України від 21 лютого 2014 року № 743-VII "Про недопущення переслідування та покарання осіб з приводу подій, які мали місце під час проведення мирних зібрань, та визнання такими, що втратили чинність, деяких законів України", то це рішення було прийнято нею помилково.

Яровенко Н.О. зазначила, що успішно пройшла перевірку, передбачену Законом України «Про очищення влади», за результатами якої встановлено, що до неї не застосовуються заборони, передбачені частинами третьою та четвертою статті 1 цього Закону, що підтверджується відповідною довідкою, тому у пункті 19 декларації доброчесності судді нею відображено достовірні відомості.

З огляду на викладені обставини Комісія погоджується з позицією Яровенко Н.О. щодо відсутності підстав для підтвердження у пункті 17 декларації доброчесності судді факту прийняття рішення, передбаченого статтею 3 Закону України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні», а у пункті 19 - факту відсутності підстав для застосування заборон, визначених Законом України «Про очищення влади».

Водночас під час вивчення декларації доброчесності судді Яровенко Н.О. за 2016 рік Комісією встановлено, що нею взагалі не заповнено ряд пунктів цієї декларації, серед яких 17 та 18, й відсутні будь-які додаткові пояснення з цього приводу. Яровенко Н.О. під час співбесіди не змогла пояснити, чому саме у такий спосіб заповнила цю декларацію.

Окрім цього, надалі, заповнюючи таку ж декларацію за 2017 рік, Яровенко Н.О., підтвердивши відсутність ухвалених за її участі рішень, передбачених статтею 3 Закону України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні» (пункт 17), указала, що пройшла перевірку відповідно до цього Закону (пункт 18).

Під час співбесіди кандидат пояснила, що пункт 18 цієї декларації нею заповнений помилково.

Іншим доводом Громадської ради доброчесності про невідповідність кандидата на посаду судді Яровенко Н.О. критеріям доброчесності та професійної етики стало те, що вона не відобразила в електронних деклараціях за 2015 - 2017 роки вартість на дату набуття чоловіком у власність транспортних засобів - автомобілів Jaguar XF 2013 року випуску (дата набуття права - 13.02.2013), Mercedes Benz S 550 2008 року випуску (дата набуття права - 27.05.2016) та Chrysler 300C 2004 року випуску (дата набуття права - 08.11.2017).

Кандидат Яровенко Н.О. пояснила, що її чоловік Яровенко В.Л. дійсно був власником Jaguar XF 2013 року випуску та Mercedes Benz S 550 2008 року випуску, однак наразі ці транспортні засоби ним відчужені. Автомобіль Chrysler 300C 2004 року випуску був придбаний ним 8 листопада 2017 року за рахунок коштів, отриманих 15 жовтня 2017 року від продажу автомобіля Mercedes Benz S 550 2008 року випуску, і ним він продовжує користуватися.

Окрім зазначених, у власності чоловіка у різний час перебували ще

автомобілі BMW 523i 2010 року випуску; Mercedes Benz CL550 2008 року випуску; BMW 740D 2012 року випуску; Mercedes Benz S350 2011 року випуску; Mercedes Benz CL63 2008 року випуску, які він придбав за кошти, отримані від реалізації попередніх автомобілів.

Як вбачається з електронних декларацій за 2015-2017 роки, розміщених на офіційному веб-сайті Національного агентства з питань запобігання корупції, Яровенко Н.О. дійсно не зазначила вартість набутих її чоловіком Яровенком В.Л. у цей період автомобілів Mercedes Benz S550 2008 року випуску (дата набуття права - 27.05.2016) та Crysler 300C 2004 року випуску (дата набуття права - 08.11.2017), а також автомобіля Jaguar XF 2013 року випуску, набутого ним у лютому 2013 року.

Під час співбесіди Яровенко Н.О. пояснила, що всі ці транспортні засоби є особистою власністю її чоловіка та придбавалися ним за його власні кошти, відчужувалися на власний розсуд і він ніколи не повідомляв їй про ці обставини. Нею вживалися заходи з метою з'ясування вартості указаних автомобілів, зокрема, надсилалися запити до державних органів, на які чинним законодавством покладена державна реєстрація транспортних засобів, проте останні відмовили їй у наданні такої інформації, з посиланням, що вона не є стороною договору. Втім документально Яровенко Н.О. своїх доводів у цій частині не підтвердила.

Окрім цього, Комісією встановлено, що в деклараціях за 2015 рік Яровенко Н.О. указала наявність у власності чоловіка автомобіля Mercedes Benz, однак, згідно з паперовою декларацією його марка - «CL63 AMG», а згідно з електронною - «S 550». Також, за даними НАБУ, у власності чоловіка кандидата з липня 2015 року до лютого 2016 року перебував автомобіль Mercedes Benz S 350 2011 року випуску, проте в електронній декларації Яровенко Н.О. за 2016 рік відомості про цей транспортний засіб відсутні.

Яровенко Н.О. під час співбесіди пояснити ці розбіжності не змогла.

Також Громадською радою доброчесності у висновку зазначено, що з 2012 року кандидат не декларує будь-яких доходів чоловіка, окрім доходу від продажу майна. До 2015 року цей дохід складав 2 456 166 грн, а з 2015 року кандидат у деклараціях зазначала, що чоловік дохід від продажу майна має, але відповідної інформації не надав. При цьому за даними податкової інспекції щодо оподаткованого доходу чоловіка кандидата, наявними в її досьє, у період 2013-2018 років він отримав лише 15 000 грн доходу, що ставить під сумнів правдивість відомостей про доходи чоловіка в її деклараціях.

Під час співбесіди Яровенко Н.О. пояснила, що декларувала дохід чоловіка, фактично отриманий ним готівкою від продажу цінного рухомого та нерухомого майна, зокрема від продажу 3 листопада 2014 року квартири.

Втім, як вбачається з договору купівлі-продажу квартири від 3 листопада 2014 року, копію якого кандидат додала до пояснень, її вартість була визначена у більшому ніж задекларовано розмірі, - 2 784 250 грн; документів на підтвердження отримання чоловіком іншого доходу кандидат не надала. Тож достовірність задекларованого нею доходу чоловіка дійсно є сумнівною.

Що ж стосується доходу чоловіка за 2015 рік, відомості про який

надані Національним антикорупційним бюро України, але який кандидатом не задекларовано, то, як зазначила Яровенко Н.О. у поясненнях, вона припускає, що це кошти, отримані чоловіком внаслідок продажу автомобіля BMW 740 2012 року випуску.

Окрім цього, в електронних деклараціях за 2015 - 2017 роки кандидат відобразила наявність у чоловіка корпоративних прав у ПП «Полібуд» та зазначила, що він не надав відомостей щодо вартості у грошовому вираженні його корпоративних прав та процент від загального капіталу в юридичній особі.

Надаючи оцінку усім встановленим обставинам, Комісія виходить з такого.

Відповідно до статей 1, 3 розділу I Кодексу суддівської етики, затвердженого XI черговим з'їздом суддів України 22 лютого 2013 року, суддя повинен бути прикладом неухильного додержання вимог закону і принципу верховенства права, присяги судді, а також дотримання високих стандартів поведінки з метою зміцнення довіри громадян у чесність, незалежність, неупередженість та справедливість суду. Суддя має докладати всіх зусиль до того, щоб на думку розсудливої, законослухняної та поінформованої людини його поведінка була бездоганною.

Під суддівською етикою слід розуміти певну систему базових принципів регламентації поведінки суддів у судовому засіданні, в суді та позасудової поведінки, які сформовані з урахуванням особливостей професійної діяльності судді та створені для підтримки суддівських стандартів, діють об'єктивно і незалежно з метою збільшення значущості існуючих правових норм та правил поведінки для суддів.

Високі стандарти поведінки полягають у тому, що суддя як на роботі, так і поза її межами, в повсякденному житті, має демонструвати таку поведінку, щоб учасники процесу і оточуючі бачили в ньому еталон порядності і справедливості - високоморальну, чесну, стриману, врівноважену людину. При цьому суддя має не лише подавати особистий приклад, а й пропагувати етичну поведінку серед учасників процесу та оточуючих, вимагати такої поведінки від інших.

У пункті 10 Основних принципів незалежності судових органів, схвалених резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29 листопада 1985 року та 13 грудня 1985 року, закріплено, що особи, відібрані для судових посад, повинні мати високі моральні якості і здібності.

У Бангалорських принципах поведінки суддів від 19 травня 2006 року, схвалених Резолюцією Економічної та Соціальної Ради ООН від 27 липня 2006 року № 2006/23, зазначено, що довіра суспільства до судової системи, а також до авторитету судової системи в питаннях моралі, чесності та непідкупності судових органів посідає першочергове місце в сучасному демократичному суспільстві. Дотримання етичних норм, демонстрація їх дотримання є невід'ємною частиною діяльності суддів. Суддя дотримується етичних норм, не допускаючи прояву некоректної поведінки при здійсненні будь-якої діяльності, що пов'язана з його посадою.

Постійна увага з боку суспільства покладає на суддю обов'язок

прийняти окремі обмеження, і незважаючи на те, що пересічному громадянину ці обов'язки могли б здатися обтяжливими, суддя приймає їх добровільно та охоче. Поведінка судді має відповідати високому статусу його посади.

У Висновку № 3 (2002) Консультативної ради європейських суддів (далі - КРЕС) зазначено, що суспільна довіра та повага до судової влади є гарантіями ефективності системи правосуддя: поведінка суддів у їхній професійній діяльності, зрозуміло, розглядається громадськістю як необхідна складова довіри до судів. Судді повинні гідно поводити себе у приватному житті.

У пункті 9 Висновку № 3 (2000) КРЕС констатовано, що довіра до судової системи є надзвичайно важливою в контексті глобалізації спорів та зростання доступу до судових рішень. Також у державі, що керується верховенством права, громадськість очікує прийняття загальних принципів, які відповідали б вимогам справедливого суду та забезпечували б основоположні права. Обов'язки, покладені на суддів, мають визначатися таким чином, щоб гарантувати неупередженість суддів та їхню ефективну діяльність.

Положення міжнародних документів та законодавства України визначають, що суддя має дотримуватись високих стандартів поведінки та не вчиняти дій, які підривають авторитет правосуддя.

Кандидат на посаду судді претендує на одержання повноважень посадової особи, уповноваженої на виконання функцій держави - здійснення правосуддя, тому при вирішенні питання про можливість призначення на посаду, Комісія зобов'язана урахувати всі обставини, в тому числі й ті, що негативно характеризують кандидата.

Професійні та моральні якості суддів відображають рівень здійснення правосуддя в державі. Посада судді вимагає як максимальної концентрації професійних знань, так і високого рівня моральних якостей особи, а тому особисті й моральні якості кандидата на посаду судді є поряд із професійними якостями визначальними характеристиками при вирішенні питання про призначення його на посаду.

Допущення помилок та нез'ясування інформації, яка мала бути внесена до декларації, свідчать про недбале ставлення кандидата до покладених на неї обов'язків з декларування та невиконання вимог, які покладаються на суддю.

Так, відповідно до статті 7 Кодексу суддівської етики суддя повинен старанно й неупереджено виконувати покладені на нього обов'язки та вживати заходів для поглиблення своїх знань і вдосконалення практичних навичок.

Ухвалення 4 березня 2014 року помилкового рішення про звільнення від адміністративної відповідальності, допущення помилок при заповненні декларацій породжує обґрунтований сумнів у тому, що вказаний обов'язок Яровенко Н.О. виконувала сумлінно.

Згідно зі статтею 18 зазначеного Кодексу суддя повинен бути обізнаним про свої майнові інтереси та вживати розумних заходів для того, щоб бути обізнаним про майнові інтереси членів своєї сім'ї. Обставини, встановлені Комісією, не вказують, що Яровенко Н.О. вживалися розумні заходи для того, щоб з'ясувати відомості щодо майнових прав чоловіка. За

таких умов існує обґрунтований сумнів щодо відповідності кандидата критеріям професійної етики.

Встановлені Комісією обставини щодо відображення Яровенко Н.О. в електронних деклараціях за 2015-2017 роки відомостей щодо доходу свого чоловіка та належних йому на праві власності об'єктів рухомого майна свідчить щонайменше про її недбале ставлення до заповнення цих декларацій.

Відповідно до пункту 4 глави 6 розділу II Положення рішення про підтвердження здатності здійснювати правосуддя суддею (кандидатом на посаду судді) у відповідному суді ухвалюється у разі отримання ним мінімально допустимих і більших балів за результатами іспиту та оцінювання критеріїв особистої і соціальної компетентності, а також бала, більшого за 0, за результатами оцінювання критерію професійної етики чи критерію доброчесності.

З огляду на викладене, Комісія дійшла висновку, що Яровенко Н.О. не підтвердила відповідності високим стандартам професійної етики та доброчесності, які ставляться до кандидата на посаду судді Верховного Суду, а тому кожен із критеріїв «Професійна етика» та «Доброчесність» кандидата Яровенко Н.О. оцінено у 0 балів. Тож, за результатами оцінювання вона не підтвердила здатності здійснювати правосуддя у Касаційному цивільному суді у складі Верховного Суду.

Керуючись статтями 88, 93, 101 Закону, Положенням, Комісія

вирішила:

визнати Яровенко Наталію Олегівну такою, що не підтвердила здатності здійснювати правосуддя у Касаційному цивільному суді у складі Верховного Суду.

Головуючий

А.О. Заріцька

Члени Комісії:

Т.Ф. Весельська

С.М. Прилипко